

Nr 136.

Av herr **Almkvist m. fl.** om anslag till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands m. fl. län.

På grund av Kungl. Maj:ts framställning under åttonde huvudtiteln, punkt 185, beviljade 1928 års riksdag såsom statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, för budgetåret 1928—1929 ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela.

I riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t rörande detta beslut (8 a p. 178) anförde riksdagen bl. a., att riksdagen med hänsyn till det behjärtansvärda ändamål, för vilket anslaget vore avsett, ej velat motsätta sig beviljandet av det samma. Riksdagen ville emellertid erinra därom att av särskilda sakkunniga utarbetat förslag angående statsbidrag till uppförande av byggnader för folkskoleväsendet i riket föreläge och vore beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Detta förslag omfattade jämväl vissa närmare angivna grunder för utgående av statsbidrag till nu omförmälda ändamål. Utan att taga ställning till detta förslag ville riksdagen framhålla angelägenheten av att, därest fortsatt anslag komme »att av nästa års riksdag äskas för detta ändamål, ett förslag i sådant hänseende åtföljdes av en närmare angiven plan för utvecklingen av den tilltänkta verksamheten på detta område samt vissa närmare angivna grunder för statsbidragets utgående».

Till stöd för sin framställning hade departementschefen bl. a. anført, att ett stort antal skoldistrikt i Norrland, vilka ej tillhöra de nordligaste gränssorterna, äro ytterligt dåligt ställda med avseende å sina skolbyggnadsförhållanden. På grund av den glesa bebyggelsen och befolkningens fattigdom är skattetungan i många fall överhövan stor och varje ny utgift för något kommunens behov känes som ett svårt tryck. Samtidigt är dock intresset för skolväsendet merendels levande, och de uppoffringar, man underkastar sig för skolväsendets förbättrande, äro mången gång i betraktande av distriktens svaga krafter storslagna.

Departementschefen hänvisade vidare till skolöverstyrelsens utredning i ärendet, vilken var synnerligen belysande. Skoldistriktet hade visserligen under de senaste åren själva nedlagt mycket arbete och stora kostnader för att anskaffa nya och bättre skollokaler och lärarbostäder, men ett betydande arbete återstode

dock, innan förhållandena i förevarande avseende kunde sägas vara någorlunda tillfredsställande. Överstyrelsen uppskattade totalkostnaderna för ännu återstående erforderliga byggnader i de norrländska skoldistrikten med undantag av de nordligaste, de finsktalande gränsorterna, vilka redan åtnjuta understöd för ändamålet, till 32 miljoner kronor, varav över 7 milj. kronor ansågos behövliga för utvecklingen av den tilltänkta verksamheten på detta område under den närmaste tiden. Samtidigt visade utredningen, att nära 70 % av skoldistrikten hade en skattetunga av mellan 10—26 kr. per bevillningskrona och omkring 17 % en utdebitering av 15 kr. eller därutöver.

Departementschefen begränsade emellertid sin framställning till att avse endast skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Dessa vore, enligt vad utredningen visade, sämst lottade i nu ifrågavarande hänseende. Vi erinra om de siffror för utdebitering och byggnadsbehov, som skolöverstyrelsen angivit beträffande vissa av nämnda distrikt, nämligen: Vilhelmina 18: 12 resp. 1,210,000 kr., Skellefteå landsförsamling 17: 62 resp. 1,500,000 kr., Tärna 23: 79 resp. 300,000 kr., Byske 16: 06 resp. 400,000 kr., Fällfors 22: 86 resp. 275,000 kr., Hortlax 22: 76 resp. 253,000 kr., Arvidsjaur 18: 74 resp. 443,000 kr., Överluleå 17: 87 resp. 370,000 kr., Råneå 20: 91 resp. 400,000 kr., Töre 25: 16 resp. 160,000 kr. och Överkalix 25: 43 resp. 650,000 kr.

Skolöverstyrelsen hade föreslagit, att till nu ifrågavarande ändamål skulle för första budgetåret anvisas ett belopp av 900,000 kr.

Departementschefen fann det emellertid under dåvarande förhållanden utslutet, att skoldistriktens behov skulle kunna av statsmedel tillgodoses i sådan utsträckning, utan nöjde sig med att begära ett anslag av, såsom nämnt, 100,000 kr. Särskilt ville han framhålla betydelsen av att byggnader av en enklare konstruktion och utrustning, vad departementschefen ville kalla skolstugor, bleve uppförda, när det gällde skolor med jämförelsevis ringa barnantal.

Riksdagens bifall till denna departementschefens begäran väckte, ehuru beloppet var relativt litet, allmän glädje och tillfredsställelse i de bygder, som därav berördes.

Med stort missmod har däremot den underrättelsen mottagits, att regeringen icke ansett sig böra hos riksdagen göra framställning om beviljande av anslag för ifrågavarande ändamål även för nästkommande budgetår.

I underdånig skrivelse har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1929—1930 anvisa ett extra reservationsanslag till belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt. Överstyrelsen uttalar nämligen som sin uppfattning, att det äskade anslaget storlek bör stå i relation till den plan för understödsverksamheten, som Kungl. Maj:t med hänsyn till såväl föreliggande behov som till statsfinansiella förhållanden prövar lämplig förelägga riksdagen.

Vi torde knappast begå något misstag, då vi antaga, att det är saknaden av den av riksdagen äskade och av skolöverstyrelsen omnämnda plan, som orsakat, att anslag för nästkommande budgetår icke begäres.

Det förhåller sig emellertid så, att Kungl. Maj:t, jämlikt riksdagens bemyndigande, genom kungörelse den 8 juni 1928 utfärdade bestämmelser i ämnet (SFS

1928:293). Enligt § 3 i denna kungörelse skall skoldistrikt, som önskar komma i åtnjutande av statsbidrag till ifrågavarande ändamål, före den 1 oktober till statens vederbörande folkskolinspektör ingiva till Konungen ställd ansöknings med uppgift om det önskade beloppet och ansökningarna kunna, enligt vad § 4 i samma kungörelse giver vid handen, beräknas inkomma till överstyrelsen först i januari månad påföljande år. Det är sålunda omöjligt att ännu kunna göra något bestämt uttalande om, i vilken utsträckning man genom utdelning från nämnda anslag skall kunna tillgodose i och för sig berättigade anspråk på statsbidrag för här ifrågavarande ändamål. De upprepade utredningar, som verkställts i saken, giva dock vid handen, att det förefintliga behovet av skolkolor i nu ifrågavarande landsdel är så stort, att — även med iakttagande av den strängaste sparsamhet och enkelhet vid byggnadernas uppförande — hela det av överstyrelsen i förenämnda skrivelse av den 2 december 1926 för den närmaste tiden beräknade beloppet synes nödvändigt för tillgodoseendet av det mest trängande byggnadsbehovet.

Under sådana förhållanden finna vi det högst beklagligt, om ett avbrott i denna av staten påbörjade, för de därav berörda kommunerna synnerligen betydelsefulla understödsverksamhet skulle uppstå.

Vi tillåta oss därför hemställa,

att riksdagen ville såsom statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, för budgetåret 1929—30 bevilja ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Stockholm den 17 januari 1929.

N. J. F. Almkvist.

D. Hansén.

Gustav Rosén.

Evert Jonsson.

J. A. Stenberg.